

O b s a h

1. <u>Úvod a vymezení problematiky</u>	6
2. <u>Přehled petrografie pro archeology</u>	8
2.1 Základní pojmy	8
2.2 Základní vlastnosti hornin	9
2.2.1 Minerální složení hornin	9
2.2.2 Chemické složení hornin	10
2.2.3 Stavba hornin	10
2.2.4 Významnější fyzikální a technické vlastnosti hornin	11
2.2.4.1 Hustota	11
2.2.4.2 Barva	11
2.2.4.3 Pevnost v tlaku	12
2.2.4.4 Houževnatost	12
2.2.4.5 Leštitelnost	12
2.2.4.6 Nasákivost	12
2.2.4.7 Opracovatelnost	12
2.3 Horniny vyvřelé, magmatické	13
2.3.1 Magma, jeho vlastnosti a krystalizace	14
2.3.2 Minerální složení vyvřelých hornin	15
2.3.2.1 Podstatné součástky	15
2.3.2.2 Podružné součástky	17
2.3.2.3 Akcesorické součástky	18
2.3.3 Stavba vyvřelých hornin	18
2.3.3.1 Struktury	18
2.3.3.2 Textury	19
2.3.4 Odlučnost vyvřelých hornin	20
2.3.5 Přehled významnějších vyvřelých hornin	20
2.3.5.1 Kyselé horniny (žuly-granity, granodiority, křemenné porfyry a ryolity)	21
2.3.5.2 Neutrální horniny (syenity, bezkřemenné porfyry a trachy- ty, nefelínické syenity, žnělce, diority, porfyrity a an- dezity)	22
2.3.5.3 Bazické horniny (gabra, anortozity, diabasy, melafyry, čer- diče)	25
2.3.5.4 Ultrabazické horniny (peridotity, pyroxenity)	26
2.3.5.5 Žilné horniny	27
2.3.5.5.1 Žilné horniny neštěpené	27
2.3.5.5.2 Žilné horniny štěpené	27
2.3.5.6 Vulkanická skla	29

2.4 Horniny usazené, sedimentární	30
2.4.1 Zvětrávání	30
2.4.1.1 Fyzikální zvětrávání	30
2.4.1.2 Chemické zvětrávání	31
2.4.2 Přenos (transport)	32
2.4.3 Sedimentace a diagenese	33
2.4.4 Minerální složení sedimentárních hornin	33
2.4.4.1 Alotigenní minerály	33
2.4.4.2 Autigenní minerály	34
2.4.4.3 Horninotvorné fosilie	35
2.4.5 Stavba sedimentárních hornin	36
2.4.5.1 Struktury	36
2.4.5.2 Textury	36
2.4.6 Přehled významnějších sedimentárních hornin	37
2.4.6.1 Pyroklastické horniny	37
2.4.6.2 Klastické sedimenty	38
2.4.6.2.1 Psefity (šterky, brekcie, slepence-konglomeráty)	38
2.4.6.2.2 Psamity (písky, pískovce, křemence, arkózy, droby)	39
2.4.6.2.3 Aleurity (spraše, prachovité břidlice)	41
2.4.6.2.4 Pelity (hlíny, jíly, jílovce, jílovité břidlice)	41
2.4.6.3 Chemické a organogenní sedimenty	42
2.4.6.3.1 Silicity (gejzírity, limnokvarcity, diatomity, radiolarity, spongolity, buližníky, lydity, rohovce, pazourky)	42
2.4.6.3.2 Allity (laterity, bauxity)	45
2.4.6.3.3 Karbonátové horniny (travertiny, sintry, vápence, křída, dolomity, slíny a slínovce, opuky)	46
2.4.6.3.4 Chloridové a síranové horniny - evapority (kamenná sůl, anhydrity, sádrovce)	48
2.4.6.3.5 Kaustobiolity (rašelina, uhlí, zemní plyn, ropa, zemní vosk, asphalt)	49
2.5. Horniny metamorfované	50
2.5.1 Základní pojmy	50
2.5.2 Minerální složení metamorfovaných hornin	51
2.5.3 Stavba metamorfovaných hornin	52
2.5.3.1 Struktury	52
2.5.3.2 Textury	53
2.5.4 Přehled významnějších metamorfovaných hornin	54
2.5.4.1 Kontaktně metamorfované horniny (skvrnité břidlice, plodové břidlice, kontaktní rohovce, vápenato-silikátové rohovce, porcelanity)	54
2.5.4.2 Regionálně metamorfované horniny (fylity, svory, pararuly,	

kvarcity, mramory, zelené břidlice, amfibolity, eklogity, je- deitity, nefrity, chloritové břidlice, hadce, ortoruly, gra- nality, migmatity)	56
3. <u>Souhrn archeologických pramenů</u>	63
3.1 Přímé prameny	63
3.1.1 Archeologické nálezy	63
3.1.1.1 Kostěné artefakty	63
3.1.1.2 Artefakty z ostatních organických látek	64
3.1.1.3 Hliněné artefakty	64
3.1.1.4 Kovové artefakty	65
3.1.1.5 Artefakty ze skla a sklovitých hmot	66
3.1.2 Archeologická naleziště	66
3.1.2.1 Sídliště	66
3.1.2.2 Exploatační centra a výrobní okrsky	67
3.1.2.3 Depoty	67
3.1.2.4 Hroby a pohřebiště	68
3.1.2.5 Kultovní místa	68
3.1.2.6 Naleziště ojedinělých artefaktů	69
3.2 Nepřímé prameny	69
3.3 Metody vyhledávání a zpracovávání archeologických pramenů	69
4. <u>Vývoj použití petrografie v archeologii</u>	71
4.1 První období (1863-1905)	71
4.2 Druhé období (1905-1936)	73
4.3 Třetí období (od roku 1936)	75
4.4 Vymezení patroarcheologie a jejích vývojových stadií	79
5. <u>Metodika petroarcheologického výzkumu</u>	81
5.1 Vymezení pojmu archeologické kamenné artefakty	83
5.1.1 Vymezení pojmu kamenná industrie	83
5.1.2 Vymezení pojmu kamenný stavební materiál	83
5.1.3 Vymezení pojmu kamenné artefakty nedstavbové sfery	83
5.2 Deskripce archeologických kamenných artefaktů	83
5.2.1 Kamenná industrie	83
5.2.1.1 Vymezení pojmu kamenná štípaná industrie	84
5.2.1.1.1 Morfologie kamenné štípané industrie	84
5.2.1.1.2 Typologie kamenné štípané industrie	85
5.2.1.1.3 Technologie kamenné štípané industrie	85
5.2.1.1.4 Funkce kamenné štípané industrie	86
5.2.1.2 Vymezení pojmu kamenná broušená industrie	86

5.2.1.2.1	Morfologie kamenné broušené industrie	87
5.2.1.2.2	Typologie kamenné broušené industrie	90
5.2.1.2.3	Technologie kamenné broušené industrie	92
5.2.1.2.4	Funkce kamenné broušené industrie	92
5.2.1.3	Výčet artefaktů kategorie "ostatní kamenná industrie" . .	92
5.2.2	Morfologie, typologie, technologie a funkce kamenného stavebního materiálu	94
5.2.3	Morfologie, typologie, technologie a funkce kamenných artefaktů nadstavbové sféry	95
5.2.4	Určení látkového složení surovin archeologických kamenných artefaktů	95
5.2.5	Výzkum stavebních znaků surovin archeologických kamenných artefaktů	96
5.2.6	Stanovení provenience surovin archeologických kamenných artefaktů	96
5.3	Kritika hodnoty pramenů	96
5.4	Kvalitativní a kvantitativní analýza	97
5.4.1	Jednoduché analýzy	97
5.4.2	Kombinované analýzy	97
5.5	Interpretace	97
5.6	Dokumentace výzkumu archeologických kamenných artefaktů . .	97
5.7	Perspektivní úkoly petroarcheologické metodiky	98
6.	<u>Některé výsledky petroarcheologického výzkumu kamenných artefaktů</u>	100
6.1	Kamenná industrie	100
6.1.1	Kamenná štípaná industrie	100
6.1.1.1	Paleolitická kamenná štípaná industrie z Ghany	100
6.1.1.2	Mladopaleolitická kamenná štípaná industrie z Moravy . .	101
6.1.1.3	Neolitická kamenná štípaná industrie z Kyjovic	102
6.1.1.4	Kamenná štípaná industrie z některých lokalit Arnhemské země v Austrálii	103
6.1.2	Kamenná broušená industrie	103
6.1.2.1	Kamenná broušená industrie z některých lokalit Arnhemské země v Austrálii	104
6.1.2.2	Kamenná broušená industrie z některých lokalit českého a moravského neolitu	106
6.1.2.3	Jadeititové broušené artefakty moravského neolitu	108
6.1.3	Ostatní kamenná industrie	113
6.2	Kamenný stavební materiál	115
6.2.1	Kamenný stavební materiál fortifikace hradiska v Plavči . .	115

6.2.2 Kamenný stavební materiál velkomoravských hradišť	116
6.2.2.1 Mikulčice	116
6.2.2.2 Staré Město	117
6.2.2.3 Pohansko u Břeclavi	118
6.2.3 Kamenný stavební materiál zaniklých středověkých sídlišť .	122
6.2.4 Kamenné materiály středověkých uměleckých památek	123
6.3 Kamenné artefakty nadstavbové sféry	123
7. <u>Literatura</u>	124
8. <u>Rejstřík</u>	139